

שטענעם באזער

Biblioteka Jagellońska
Kraków
Św. Anny 19

פארגעסן נישט אונזערע
פארגעסן נישט אונזערע
פארגעסן נישט אונזערע

פארגעסן נישט אונזערע
פארגעסן נישט אונזערע
פארגעסן נישט אונזערע

פארגעסן נישט אונזערע
פארגעסן נישט אונזערע
פארגעסן נישט אונזערע

Piątek, d. 3 lutego 1933 4. 12 ליכט צינדען 1933 פרייטאג, 3 בא ו' שבט תרצ"ג.

צו דער חתונה פון מיין פריינד **חיים גליקליך** מיט **סאלא מאגער** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

פריילעך און פינאקלעך
רעיעל אויסגעפיהרט דורך די רעצעפטן פון די ה"ה אקוליסטין קויפט יעדער איינער נאך אין
Optyk Medical, Aleja 31
וועלכע איז גאראנטירט, אז ער בעקומט רעיעלע און גוטע גלעזער צו זעהר מעסיגע פרייזען.
גלייכצייטיג פון איר מדיע, אז איך האב געעפענט
אניעלעקטרישע שליופערן,
וואו איך נעם אן צו שלעפן כירורגישע געגענסטענדען, ווי: בריטוועס, שעלדעך א. א.
זעהר סאלידע אויספיהרונג. — איבערצייגט אייך.

דער טיפסטען מיטגעפיהרט דריקען מיר אויס דער
פאמיליע סרעברניק
צום פרייזצייטונג פון זייער
זוהן, מאן אין ברודער
יוסף שלמה
(געשטארבען אין וויען).
תמקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
ס. איינער, ר. טרעמבאצקא, ל. קויפמאן
און מ. סקווערעס.

דעם טיפסטען מיטגעפיהרט דריקען מיר אויס דער
פאמיליע סרעברניק
צווייטען פרייזצייטונג פון
זוהן, מאן אין ברודער
יוסף שלמה
דאס פערסאנאל
פון דער פראצעדור.

רוזשקע פרידמאן קלמן ריימאן
תנאים געשריבען.
טשענסטאכאוו אין יאנואר 1933.

צו דער חתונה פון מיין פריינד **קלמן ריימאן** מיט **רוזשקע פרידמאן** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

Z intencji zaręczyn p RÓZI FRYDMANÓWNY z p KAROLEM RAJMANEM, życzymy Im, aby gwiazda szczęścia była nieodstępą towarzyszką Ich życia.
B. KOTTOWIE.

צו דער חתונה פון מיין פריינד **קלמן ריימאן** מיט **רוזשקע פרידמאן** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

צו דער חתונה פון מיין פריינד **קלמן ריימאן** מיט **רוזשקע פרידמאן** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

צו דער חתונה פון מיין פריינד **קלמן ריימאן** מיט **רוזשקע פרידמאן** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

סימאך מיסקא דזשעני בארנשטיין
פערלאפט.
טשיקאגא, אין יאנואר 1933.

צו דער פערלאפט פון אונזער ליבער זון **סימאך מיסקא** מיט **דזשעני בארנשטיין**, וועלכע איז פארגעקומען אין טשיקאגא, אונזערע הארציגסטע ברכות.

עלעטערן און ברודער מיסקא.

טשענסטאכאוו.

Z intencji zaręczyn p Simora Misko z p. Dzeni Borenstajn w Chicago, zasylam tą drogą serdeczne życzenia, Rodzicom — pociechy.
Leon Rozenberg z Narzeczoną.

אונזערע מחתנים וויינען מיר א הארציגען מול-טוב צו דער חתונה פון זייער ליבער זון **סימאך מיסקא** מיט **דזשעני בארנשטיין**.

דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט.

אונזערע פריינד ישיעוה מיסקא און פרוי **דזשעני בארנשטיין** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

אונזערע פריינד ישיעוה מיסקא און פרוי **דזשעני בארנשטיין** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

אונזערע פריינד ישיעוה מיסקא און פרוי **דזשעני בארנשטיין** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

צו דער פערלאפט פון מיין גוטען קאלגע **חיים זילבערשפיץ** מיט פרוי **סאפינא האמערמערסער** פון זאזיירשטש, א הארציגען מול-טוב און א בליהענדע צוקונפט וויינען מאטוס עטינגער און פרוי.

ראכעלא שמועלעוויטש
תנאים געשריבען.
טשענסטאכאוו, אין יאנואר 1933.

צו די תנאים פון אונזער ליבער זון **ראכעלא שמועלעוויטש** מיט **חיים זילבערשפיץ** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

Z intencji zaręczyn p. Judy Majorezyka z p. Rachelą Szmulowiczówną, życzą różowej przyszłości
Gotfriedówna.

צו דער חתונה פון מיין פריינד **ראכעלא שמועלעוויטש** מיט **חיים זילבערשפיץ** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

Szefowie i Personel firmy „Henryków“.

צו דער פערלאפט פון אונזער ליבער זון **ראכעלא שמועלעוויטש** מיט **חיים זילבערשפיץ** וואס קומט פאר היינט פרייטאג דעם 3טן פעברואר, ווייזט איר זי א גליקליך צוזאמענלעבען. זאל זייער לעבענס - וועג פערזענליכע ווערען דורך א חבריש צוזאמענלעבען.

אריה שמועלעוויטש.

Rodzinie GRYLAK
z powodu zgonu
MEŻA i OJCA Ich
b. p. JAKÓBA
składają tą drogą wyrazy głębokiego współczucia
STANISŁAWOSTWO MITTLER.

p. Bernardowi Grylakowi
oraz Rodzinie
z powodu śmierci Ich OJCA
b. p. JAKÓBA
wyrażają głębokie współczucie
Sz. NAJSZTETER z żoną.

די אלע וועלכע האבען אנטיל גענומען אין דער לוייה און אגעגעבען
אונזער טייערען מאן און פאטער
יעקב קלוינמוס
דעם לעצטען כבוד, דאנקען מיר פון טיעפען הארצען.
א בעזונדערע דאנק דריקען מיר אויס די היגע חברה קדישא ספעיעל
די גמאים פאר זייער ברודעליכע און ריינ-מענשליכע מעציהונג צו אונ-
זער טהייערען נפטר.
די טרויערענדע פאמיליע גרילאק.

PODZIĘKOWANIE.
Wyrazy szczerego podziękowania tą drogą składamy
p D-rowi Wacławowi Konar - Konowi
oraz st. felcz. p. Mitlerowi
za troskliwą opiekę podczas ehoroby b.p. OJCA naszego
serdeczne Bóg Zapłać!
RODZINA GRYLAK.

צו דער 10=טער יאהרצייט פון ר״ר מאַקס נאָרדוי.

זעהר שווער וועט אויסקומען דעם צוקונפטיגען היסטאָריקער צו שרייבען וועגן ד״ר נאָרדוי דעם ציוני, אויפ'ן יסוד פון זיינע שריפטען און רעדעס. וויסען און פיהלען די ראָלע און השפעה, וואס נאָרדוי האט געהאט אין ציוניזם און וועלכען שוואונג ער האט געגעבען דעם פאליטישען ציוניזם קאן נאר דער, וואס האט יענע עפאכע מיט-געלעבט און מיטגעמאכט.

אין דער צייט, ווען ד״ר הערצ'על האט פערפעקטליכט זיין יודענשטאט האט אין דער יואישער אינטעלעקט-קלער וועלט געהערשט די אלמעכטיגע אסימילאציע און אין דער יודישער גאס, דער חסידים, געגען די צוויי מעכטיגע שטראמען האט קיינער זיך נישט געקענט ענטגעגענשטעלען.

אויב דא און דארט זענען געוועזען נאציאנאלע יודען איז זייער השפעה געוועזען זעהר קליין, און האבען אפי-לוי קיין מוטה נישט געהאט ארויסצו-טרעטען אויפ'ן ברייטען שלאך. נאר דעם ד״ר מאַקס נאָרדוי האבען מיר צו פערזאנלעך דאס, וואס דער פאלי-טישער ציוניזם איז נישט דערדריקט געווארען באַלד ביי זיינע חבלי לידה. די צוויי עקסטרעמע רעאקציעס, דערפיהלענדיג די געפאָהר פון א פרי-שען כח האבען שנעל פערגעסען די אייגענע אנטאגאניזמען און זיך פער-אייניגט אום געמיינזאם צו שלאָגען דעם ציוניזם.

ד״ר נאָרדוי דער מחבר פון די קאָנצעפציעלע ליגען, ענאָרטונג און פאָראַדאָקסען, וואס האט געהאט דעם מוטה די גרעסטע אין דער וועלט אָנצוווייזען זייער אונאויפריכטיגקייט. נאָרדוי, וואס האט געגאָלטען אַלס דאס געוויסען פון דער וועלט, אויב ער איז צוגעשטאנען צום ציוניזם האט דאס שוין אָפגעשוואַכט דעם אייפער פון די געגנער.

געבען ד״ר נאָרדוי איז אויך דאס גאנצית פון ד״ר הערצל נעווארען פיעל בולטער, הערצל האט געשריבען דעם יודענשטאט, נאָרדוי איז אבער דער פאקטישער פאָרגינדער אין טע-אָרעטיקער פון פאליטישען ציוניזם. נאָרדוי, אין זיינע קאָנגרעס-ערעפונגס-רעדעס אָפערירט נישט צו קיין רח-מנות-געפיהל, ער וואַרפט פאר דער קולטורעלער וועלט פונעם יודען זייער נישט אויפריכטיגע האַנדלונג, דער אסי-מילאציע-ענאָיאזם, אייגען-ציעל, דער אָרטאָדאָקסיע - אבסעקוואנטזם, דעם אחר-החממים זיין ציעלענדיגקייט און דעם קליין-ציוניזם-געפערקייט.

נאָרדוי איז געוועזען דער וואס מיט זיין גאנצית האט ער צוריקגעפיהרט צום יודישען פאָל א גרויסע טייל יונ-גע יודישע אינטעלעקטן ביי וועלכער נע יודישע אינטעלעקטן ביי וועלכער

הען פון ציוניס קעמפער. נאָרדוי טרעט שאַרף ארויס געגען דעם געבער-ציוניזם, וואס האט דאן צוויי אלמעכטיגע בעהערשט די ציו-ניסטישע געזעקטיוו און נור דער טויט האט טאקי דעם קאמף אונטער-בראָכען.

טרעפליך איז דער מאמר: אין מזל לישראל, ווען אין אַזא אחריות-פולער צייט האט דער גרויזאמער טויט אַרויס-געריסען דעם בעסטען פון אונזערע רייען.

אליהו איצקאוויטש

די קינפטיגע זעלבסטפערזואלטינג.

שטימען שטאדטישע שטייערען, וועט יא קענען קאנטראלירען די ווירטשאפט, ער וועט אבער שוין נישט האבען יע-נע דעה, וואס ער האט געהאט פרי-הער, אין די ענינים פון דער שטא-דיטישער אַדמיניסטראציע וועט ער זיך נישט קענען מישען. דער מאַניסטראט וועט כלפי-חוק רעפערענטיט ווערען אויסשליסליך דורכ'ן פרעזידענט.

דערפאר וועט איינגעפיהרט א ניי-ער טיפ פרעזידענט - א „פראַפּעסיא-נעלער פרעזידענט“, אויב דער שטאדט ראט ווערט געוועהלט אויך 5 יאהר, נישט ווי ביז-איצט - אויך 3, וועט דער פרעזידענט געוועהלט ווערען אויך 10 יאהר - ד. ה. אויך צוויי קאָדענ-צען פון שטאדט-ראטען, ארייטענדיג 10 יאהר בעקומט אַזא פרעזידענט רעכט אויך מעריטור.

אין די קלענערע שטעט קענען גע-וועהלט ווערען עהרען-פרעזידענטען, ווי ביז-איצט, דערפאר אבער קען אויך דארט געוועהלט ווערען א פראַפּעסיא-נעלער פרעזידענט, אויב אועלכעס פערזאנלעך דער שטאדט-ראט אָדער די זעלבסטפערזואלטינגס - אַבטיילונג ביי דער וואַעוואדזשנע, דאס זעלבע איז אויך גונג א וויצע-פרעזידענט אין די שטעט, וועלכע צעהלען מעהר ווי 15,000 איינוואוינער.

אַלס פראַפּעסיאנעלער פרעזידענט קען געוועהלט ווערען אַלליינאווינער נישט דוקא פון דער זעלבער שטאדט. אַזא „פראַפּעסיאנעליסט“ וועט מוזען בעזי-צען בילדונג פון א מיטעל - שולע און מינימום - 3 יאהר זעלבסטפערזואל-טונגס-פראַקטיק אָדער פראַקטיק פון א מלוכה-באַמטען פון דער 1-ער קאַטע-גאָריע. ביז - איצט איז גענוג געווען בילדונג פון א פאָוועכענע שול, כדי ער קענען פערנעהמען יעדען אַמט אין דער זעלבסטפערזואלטינג. דעפאָהר-הא-בען ווי די מחברים פון פראַקטיק צו-ריקגעצויגען פון אויפטהו, אַז אַזא איי-נער זאָל ערשט מוזען געשטעלט ווע-רען פאר א סעצעיעלען עקזאַמען. 6 פון די גרעסטע שטעט אין פוילען

אויב איהר האָט גאָך א שטיקעל האַרץ מוז עס פאָלגען-די „גאלעריע“ איז א וואונדער-מוס-טער קאַלעקציע.

פאַר יענעם זינד...

דאָס איז נישט דער נאָמען פון א פיעסע, וואָס ווערט געשפילט אין טע-אטער, נאָר א בילד פון לעבען.

אַט וועל איך אייך נאָר געבען א קליינעם מוסטער.

אין טאָמאסאָו האָט געוויסער סוחר מיט'ן נאָמען העניך איצקע וויל-טישינסקי, געהאט א סכסוך מיט'ן סקאַרב דהיינו: דער סקאַרב האָט געוואלט פא-דאטקעס און דער סוחר האָט מסתמא נישט געהאט צו געבען, והראיה, ער האָט טאקע ליקווירירט דאָס געשעפט און זיך אויסגעמאָלדען אינאנצען פון דער שטאָדט.

האָט דער סקאַרב ארוםגעזוכט דעם פריגעל, ביז זיי האָבען איהם געפונען אין... טשענסטאָכאָו.

ביי אונז אין שטאָדט וואוינט א יוד איטשע ווילטשינסקי און היות ווי אי-צעק איז איטשע, איז ער דאָך מסתמא דער זעלבער חברה-מאן, האָט מען זיך געוואשען צו איהם, אַז ער זאָל סילי-ק'ן דעם חוב.

האָט זיך דאָך געמאכט א טענה, ווי הייסט'ן יענער איז דאָך א יונגער-מאן, וועלכער האָט געהאט א געשעפט פון טאָפּעציר-צוואַטען און דער היגער וו. איז א יוד איבער די זעצניג און

בעקומען רעכט אין די ראַהמען פון זייערע אייגענע סטאַטוטען צו פער-לאַנגען פון זייערע פרעזידענטען נאָך גרעסערע קוואַליפיקאַציעס.

די שטאָדט-ראַטען וועלען מעהר נישט וועהלען קיין פרעזענטען, דער שטאָדט-פרעזידענט וועט שוין פערנעהמען אויך דעם אַמט פון שטאָדט-ראַט פרעזעס, בלויז דאמאָלס, ווען דער שטאָדט-ראַט וועט וועהלען א מאַניסטראַט-מיטגליד, א רעוויזאָנס-קאָמיטע אָדער וועט בע-האַנדלען דעם בעריכט פון מאַניסטראַט - וועט דעם פאַרויך איבערנעהמען א פאַרויצענדער, וועמען דער שטאדט-ראַט וועט אויסוועהלען.

דער שטאָדט-ראַט וועט וועהלען א שטענדיגע רעוויזאָנס - קאָמיטע אויך צו קאָנטראָלירען די פינאַנציעלע ווירט-שאַפט פון מאַניסטראַט. די קאָמיטע וועט אויך קענען קאָנטראָלירען נישט בלויז די ריכטיגקייט, נאָר אויך די צוועקמעסיגקייט פון די אויסגאבען, אַלס מיטגלידער פון דער רעוויזאָנס-קאָמיטע קען מען וועהלען אויך נישט

עס איז באמת צו שטוינען ווען מען זעהט מיט וואָס פאַר א גלייכגילטיג-קייט די אָנפיהרענדע געזעלשאַפטליכע טוער נעמען אויך די שווערע עקאָנא-מישע לאַגע פון דער יודישער בעפעל-קערונג אין אונזער שטאָדט. אמת דער אויסדרוק „גלייכגילטיגקייט“ איז אפשר

נישט דער ריכטיגער. אויב מען קוקט זיך צו צו דעם קאמף וואָס עס האָט זיך צופלאַקערט אויך דער יודישער גאס, ווי סיי די אָנפיהרענדע „מעהר-הייט“ פון איין זייט, וויל פערבעסערן די יודישע לאַגע דורך בעקעמפען די „מינדערהייט“, און די לעצטע האַלט, אַז גערעכטענע קאנען די יודישע מא-סען ווערען דוקא דורך בעקעמפען די „מעהרהייט“. אַט ווען מען אָבסער-ווירט די „הייליגע מלחמה“ זעהט מען ווירקליך אַלעס - נאָר נישט קיין גלייכגילטיגקייט. אבער די פאקטישע לייסטונגען ווי זעהען אויס? ווען מען בעטראַכט דאָס זעהט מען, אַז וואָס, וואָס, נאָר וועגען הפליען פאקטיש די פערצווייפעלטע נידעריגעלאַגענע יודי-שע בעדערפטיגע בעפעלקערונג, סיי די וועלכע אָרבייטען און האַנדלען נאָך, סיי די יעניגע, וועלכע דער ביטערפער קריזיס האָט זיי שוין ארויסגעשטויסען פון די פערזינער-רייזען און שמאכטען צוזאַמען מיט זייערע פאמיליעס אין הונגער און קעלט, אַז פאַר זיי ווערט גאַרנישט געטהון.

נישט מיין אויפנאָע איז נאָטירליך צו אַרטיילען אויך וועמענס זייט ס'איז די גערעכטיגקייט און/ווער ס'האָט שולד אין קיינמאָל נישט געווען קיין סוחר און האָט נישט געוואוינט אין טאָמא-שאָו. איז עס אָבער נישט קיין תירוץ, ווארום אויך יודישע „שטיקלעך“ קען מען זיך...

היציור, מען האָט דעם אַושוואַרצונג ר' איטשע אויפגעשריבען די זאכען און די סעקוועסטראַטען מיט די קאָמאָר-ניקעס זענען געווען זיינע נאנטסטע און אָפטע געסט, און מען האָט איהם געפייניגט און געשלעפט אין סקאַרב אריין, ביז ענדליך, נאָך צרות צוריות מען האָט איהם גוגעזאָגט, אַז מען וועט איהם צו ריה לאָזען. מיינט איהר דאָך אואדאי, אַז מען האָט איהם דאָס מע-פעל נישט געפיהרט אין סקאַרב אריין? האָט איהר א טעות. מען האָט עס אַוועקגעפיהרט. אלא וואָס דען? מען האָט עס שפּעטער צוריקגעפיהרט, און דער סקאַרב האָט בעצאָהלט די פור-מאנעס פאַר זייער טיחא.

עגמת נפש און ארומשלעפעניש האָט ער אָבער געהאט, און אלץ פאַר יע-נעם זינד.

די גרויסע אַטראַקציע פון „אַרט...“ מיר ידען האָבען א מזל, א טא-מער קומען שוין אמאָל אראָפּ יודישע ארטיסטען קיין טשענסטאָכאָו האט מען

פון זיי צו זינגען און צו זאָגען. „אַרט“, דאָס איז געווען דער שטאָלץ פון דער קליינקונסט און יע-דער אויפטרט זייערער איז געווען א געשעהעניש. האָבען זיי אָבער דאס

עגמת נפש און ארומשלעפעניש האָט ער אָבער געהאט, און אלץ פאַר יע-נעם זינד.

די גרויסע אַטראַקציע פון „אַרט...“ מיר ידען האָבען א מזל, א טא-מער קומען שוין אמאָל אראָפּ יודישע ארטיסטען קיין טשענסטאָכאָו האט מען

פון זיי צו זינגען און צו זאָגען. „אַרט“, דאָס איז געווען דער שטאָלץ פון דער קליינקונסט און יע-דער אויפטרט זייערער איז געווען א געשעהעניש. האָבען זיי אָבער דאס

מיטגלידער פון שטאדט - ראט. דער פאָרויצענדער און וויצע-פאָרויצענדער פון דער קאָמיטע מוזען אָבער זיין ראטמענער.

די רעגירונג האט זיך צוריקגעצויגען אויך פון פראַיעקט איינצופיהרען, פראַ-פעסיאנעלע „לאַווינקעס, די לאַווינקעס ווילען בלייבען ווי ביז-איצט - געזעל-שאַפטליכע לאַווינקעס.

עס איז נאָך נישט קלאָר וואס פאַר א קוואַליפיקאַציעס מען וועט פערלאַנ-גען פון אַזא לאַווינק ווי ווייט עס וועט בערגעניצט ווערען די רעכט פון א לאַווינק און לויט וואס פאַר א יסודות מען וועט איהם וועהלען.

אַז די וועהלען וועלען זיין אַנדערע ווי ביז-איצט, אַז טען וועט זיך בפמי-הען צו שאַפען א וואַהל-פראַצעדור, אַז די מינדערהייטען זאלען נישט קענען בעקומען קיין פאַרשטעהערשאפט אין מאַניסטראַט-איז קלאָר שוין בלויז פון דעם רעאַקציאָנערען פראַיעקט פון דער וואַהל-אַרדינאַציע צום שטאָדט-ראט. י. נ.

צי וועט מײַן יעצטיגער רוק העלפען?

דערין, צי די „מעהרהייט“ אָדער די „מינדערהייט“, אָדער אַז דער יודישער האַנדווערקער, קליינהענדלער און מי-טעלער סוחר קאן נישט בעקומען קיין גמילת-חסד, כדי צו קענען זיך איינ-קויפען א ביסעל רוי-שטאָף, אָדער סח-רה צו האַנדלען, אָדער צו בעצאָהלען א טייל דירה געלד, ער זאָל נישט עקסמיסירט ווערען פון זיין וואוינונג, אָדער אַרבייטס-ווערשטאַט. ער דער געדריקטער און נויטבעדערפטיגער איז זיכער נישט שולדיג, וואָס טשענסטאָ-כאָו, וועלכע איז שטענדיג געווען א מוסטער פון געזעלשאַפטליכע הילף אויף אַלע געביטען האָט היינט נישט

געקאנט מיטמאַכען דעם פראַפּאָגאַנדע חודש פאַר דער גמילות חסדים קאַסע,

וועלכע איז ביים היינטיגען טאָג די נויטווענדנסטע קרעדיט - אינסטיטוציע פאַר דעם גרעסטען טייל פון דער יו-דישער האַנדווערקער, מיטעלע סוחרים און קליינהענדלער, און ווער וואַנט דען צו זאָגען אַז די קאסע וואַלט ביי א געהעריגער פראַפּאָגאַנדע נישט בע-רייכערט געוואָרען מיט טויזענדער זאָלעס אייגען קאַפּעטאַל, וואָס וואַלט מיט זיך מיטגעצויגען נאָך אַמאָל אַזא סומע פון די דושיאנט-קאַפּיטאַלען.

און וועלכע דאָסונט דאָס וואַלט גע-ווען פאַר אונזערע אזוי שטאַרק נויט-בעדערפטיגע יודישע בעפאָלקערונג איז זיך לייכט פאַרצושעלען, און אמ-בעסטען ווייסען עס די אָנפיהרענדע געזעלשאַפטליכע טהעזער אין וועמענס

לעצטע מאָל אונז צוגעגרייט אַנאָט-ראקציע, וואס האָט אונז אוועקגע-ו-מען דעם חשק זיי צו זעהען אויף לאַנגע יאָהרען.

נאר נישט דאָס בין איך אויסען, איך וויל פאַר דערזעהלען וועגען דער „ריכטיגער אטראַקציע“, וואָס זיי הא-בען אונז געגעבען דעם לעצטען א-ווענד.

איינס א זייגער ביינאכט און דער פראַראם איז נאך נישט געענדיגט. פלוצים איז די עלעקטריע איפערנע-ריסען געוואָרען, און א חושך האָט געהערשט אין זאל. דאָס פובליקום איז אָבער געבליבען יוצען רוהיג און גע-ווארט אולי, טאָמער וועט דאָך ליכטיג ווערען. די ארטיסטען אָבער האָבען געוואַלט דעם עולם ווילען, זענען זיי ארויס מיט דראמאטישע מאַנאָלאָגען, אזוי אז עס האָט געשלאָגען חלשות און שטעהענדיג אזוי אין דעם חושך-דיגען זאל און הערענדיג די „קלונג“ רייז איז מיר דאס בלוט פערקיהלט געוואָרען אין די אָדערען. איך האָב זיך פערשפּעליכט געוואָלד, האָב איך זיך געטראַכט, פארוואס זאלען מיר יודען זיין אזוי אומגליקליך, אַז גאָהר נישט בעקומט אונז.

„אַרט...לייט, אזוי לאַנג ווי עס איז געווען דער אמת'ער „אַרט“, זענט איהר נאָך געווען מיט לייטען גלייך, איצט ווען האָט איהר האָט אריינגעקומען „פריש בלוט טויג עס נישט. יעדעפאָלס, אייער לעצטע אַפּראַק-

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

אַ מיסטער קאַלעקציע...

ווילט איהר האָבען א ריכטיג בילד, ווי אזוי עס זעהט אויס די נויט צווי-שען דער בעפעלקערונג, איבערהויפט צווישען דער יודישער, דארפט איהר נישט געהן איבער די שטרייפן, זוכען אין די הייזער, זייט איך מטיח אויף א קורצע וויילע אין דער קהלה, וועט איהר דאָרט האָבען פון „כל טוב“.

איהר וועט בעגעגענען אַריימע אל-מנות, וועלכע קומען טאָג-טעגליך נאָך א זאָלטי, כדי זייער לעבען צו דער-האַלטען, געוועזענע סוחרים וואָס זע-נען געקומען צו אזא מצב, אז דאָס גאנצע בני בית ליגט אין די פּעטען, כדי צונווארימט זייערע אויסגעהנג-געלטע, דערפרייענע גופים, און דער איז זייער איינציגער „דעלעגאַט“, וועל-כער לויפט אין דער קהלה כדי צו בע-קומען שטיצע.

ווער שמועסט פאטענטניקעס, זיי פוילען אויס דעם גאנצען לאַקאַל - אַה, ווען איך זאָל נאָר בעקומען דאָס געלד אויפ'ן פאטענט, וואָלט דאָך מיר גע-ווען וואויל ווי דעם קייזער - דעק-לאמירט א קליינהענדלער אָדער א האַנדווערקער.

דאן זענען פערהאנען צעהנדליגער אָדורכרייזענדע, וועלכע וואונדערען פון שטאָדט צו שטאָדט טראכטענדיג, אפשר

אין רעד שוין נישט פון די צעהנד-ליגער אין הונדערטער פעטענטען, וועלכע קומען וועגען הלאות פון רע-טונגס-קאמיטעט.

2 שעה אין דער קהלה-קאנצעלאַריע און איהר וועט זעהען דעם גאנצען גרויל, דעם שרעקליכען חושך, וואָס הערשט אין דער יודישער גאס, און

מערהווידגע קאריערע פון א שפאנישע יוד, וואס האט זיך בעזעצט אין ארץ-ישראל.

א יוד, וואס שטאמט פון די שפאנישע גוילים, ווערט א שוחט אין ירושלים, עפענט א באנק און ווערט דער אפיציעלער באנקיר פון דער טערקישער רע-גירונג. — קריגט אויסצייכענענע פון קייזער פראנץ-יוזעף און פון צאר אלעק-סאנדער דעם צווייטען. — איז געווען אין זיין צייט דער רייכסטער מאן פון ארץ-ישראל. — זיין אייניקעל איז איצט ריכטער אין פאליעסטינישען הויפט-געריכט.

פון ק. באזיליאנסקי.

פון א פראקטישען מענטש, ער האט אנ-שטאט צו לערנען תורה לשמה געלערנט אויף שוחט.

ער איז געווארען א שוחט און א פלי-קודש" אין דער ספרדישער עדה, די גרעסטע און רייכסטע יודישע עדה אין ארץ ישראל, אבער זיינע גמב-ציעס זענען געווען גרעסער, ער האט זיך נישט בענגענט מיט שעסטען. ער האט נאך אונטערגעהאנדעלט ביי דער זייט, ער האט אנגעהויבען צו האנד-לען מיט עופות און האט מצליח גע-ווען. ער האט דערוועהן, אז זיין כח ליגט נישט אין שחיטה, נאר אין האג-דעל, וואס ער אנגעהויבען צו טרוימען פון רייכטען מסחר און פון באנק-געשעפטען.

אין יענער צייט, מיט א יאהר 60-50 צוריק, איז אנגעגאנגען א גרויסע טו-ריסטען - בעזעצונג קיין ארץ - ישראל. קייסטען פון דער גאנצער וועלט זענען געקומען בעטען גאט אויף די הייליגע פלעצער. עס איז דאן געווען אויך די בליעהנדסטע צייט פון די רויכשע "בא-אמאליצעס", פון די פילגרימס. ווי ווייניג יעדער פון די טוריסטען האט נישט געבראכט מיט זיך, זענען זיי אבער געווארען א סך און געבראכט האבען די טוריסטען געלד פון זייערע מדינות. דא אין ארץ-ישראל איז אפט נישט געווען קיין מעגליכקייטען אויס-צוגייסען די פרעמדע געלדער אויף טערקישע. אין יענער צייט זענען אויך געקומען א סך רייכע רוסישע יודען צו "שטארבען אין ארץ-ישראל". אבער פיו צום טויט האבען זיי נאך געהאט קליינע געשעפטען מיט רוסלאנד. ווער עס האט בעדארפט קריגען געלד פון דארט און ווער עס האט געשיקט געלד אהין. און עס איז נישט געווען קיין איין פינאנציעלע אינסטיטוציע, וואס זאל דורכפיהרען די אלע פערשידענ-ארטיגע געלד-טרעאזאריעס, איז איינ-געפאלען דעם אלטען ספרדישען שוחט יעקב וואלערע, צו גרינדען א באנק.

אין ירושלים האט דאן געוואוינט א רייכער ארמענער מיט'ן נאמען פאס-קאל. דער רייכער ארמענער האט גע-האט א סך גיטער, א סך באדן און אויך א סך מוזמן געלד, איז אט צו דעם ארמענער געקומען דער שוחט יעקב וואלערע מיט דעם פארשלאג צו בעטייליגען זיך אין א באנק-אונטער-האט.

צווישען די עלטסטע יודישע מש-פחות אין ארץ - ישראל, צווישען די משפחות, וואס וואוינען שוין יאהרונ-דערטער דא אין לאנד, זענען פעהאן בלויז א פאר געזעהלעטע, וואס האבען זיך ארויפגעארבייט און זענען רייך געווארען. איינע פון אט די משפחות איז די משפחה וואלערע, זי שטאמט פון שפאניען. אין דער צייט פון דער שפאנישער אינקוויזיציע האט זי פיעל געליטען און א פאר מיטגלידער זענען אפילו פערברענט געווארען אויף אג-אויטא-דא-פע.

צוזאמען מיט אלע יודען איז די משפחה פערטריבען געווארען פון שפא-ניען און בעזעצט זיך פריהער אין סא-לאניקי און דערנאך אין קאנסטאנטי-נאפאל. פון דארט האט זיך איין מיט-גליד פון דער פאמיליע אריבערגעקלי-בען קיין א"י.

די אייניקלעך און אור - אייניקלעך פון דעם וואלערע, וואס האט זיך מיט א פאר הונדערט יאהר צוריק איבער-געצויגען קיין ארץ-ישראל, ווייסען צו דערזעהלען א סך פון דער ארימקייט נויט און יסורים, וואס זייער עלטער-זיידע האט געהאט אויסצושטעלן אין הייליגען לאנד. ער איז געקומען אהער בארוועס און נאקעט, הונגעריג און אהן א פרוטה אין קעשענע. ער האט געשטאמט פון א שעהנער אלטער פא-מיליע, אבער צום פראקטישען לעבען האט ער זיך זעהר ווייניג געטייגט. קיין מלאכה אין דער האנד האט ער נישט געהאט און קיין סוחר איז ער אויך נישט געווען. האט ער זיך גע-מוזט פון ערשטען מאמענט פון זיין קומען קיין ארץ-ישראל אויפהאלטען אין די שוהלען און אין די הכנסות-אורחים און אנקומען צו צדקה.

צו קיין פראקטישער ארבייט האט ער זיך נישט געקענט נעמען, האט ער זיך גענומען צו דער תורה, ער האט אנגעהויבען לערנען אין ישיבה און דערפאר געקריגען עטליכע גילדען א וואך. אין ארימקייט און אין דחקות האט ער אויסגעהאדעוועט א שטוב מיט קינדער, וואס זענען געווען צונג-גרייט צום פראקטישן לעבען נישט מעהר פון איהם אליין, אבער צווישען זיינע אייניקלעך האט זיך געפונען איינער, וואס האט שוין אין זיך יא געהאט דעם פונק און די אמביציעס

טהירען עס הערען נישט אויף צו קלא-פען די בעדערפטיגע.

און נאך מעהר ווי גלייכגילטיג בע-ציהט מען זיך צו יענע אומגליקליכע טיילען, וועלכע ארבייטען און האנד-לען שוין נישט. ווי זענען איבערגע-לאזט היי-יאהר גאר אינגאנצען אויף הפקר. ווייל זאל מיר עמיצער אנוויי-זען יענע אינסטיטוציע אין אונזער שטאט, וועלכע פיהרט א וואסער עס איז טעטיגקייט אויף דעם געביט צו העלפען אדורכצוקומען דעם שווערען ווינטער דער בכבודיגער, ארבייטסלא-זער, אדער פרנסה-לאזער יודישער פא-מיליע?

און ווען אין פויריגען יאהר איז געשאפען געווארען א הילפס-קאמיטעט, וואס האט גענאסען פון זעהר א פריי-טען צוטרוי, און וואס האט לויט זיינע מעגליכקייטען געלינדערט די נויט פון די בעדערפטיגע, איז ער דאס יאהר אויך נישט טעטיג.

צולעב וועמענס שולד? ווער ווייזט אבער אזוי ווי די נויט איז אפסאלט נישט שוואכער גאר שטארקער, ווען גאנצע פאמיליעס פריהערען אין זייערע שטיבען און יעדע האפנונג צו קאנען פון עריגן בעקומען אפיסעל קויהלען צו דערווארימען זיך אדער אביסעל שטיצע אויף שפיין צו קאנען אנו-טיגען כאטש די קליינע קינדער, ער-לויב איך זיך אויפמערקזאם צו מאכען די זעהר געזחרטע הערן, וועלכע הא-בען פויריגעס יאהר געלייטעט אין דעם הילפס-קאמיטעט פאר דער קרי-זיס געליטענער יודישער בעפעלקערונג, אז זיי זאלען נישט צעגערן, נאר צו-טרעטען צו א רעסונג-אקציע, וואס זאל, כאטש שפעטער, דאך קומען צו הייליך די נויטליידענדע שוועסטער און ברידער אונזערע.

אין וואלט זיך גלייכצייטיג אויך פרייט אנצווייזען, אז די פראק-טיסטע און ווירקזאמסטע אקציע אין יעצטיגען מאמענט, וואלט געקענט זיין צו ווירערהאלטען די אקציע, וואס איז פויריגעס יאהר אדורכגעפיהרט געווא-רען, לויט'ן פראיעקט פון געהערטען רעדאקטאר ה' פלאצער, גאר און א מעהר און בעסער ארגאניזירטער פארם, ווי דאס איז געווען אין פויר-גשן יאהר, ווייל דאס וואלט אין עט-ליכע טעג געבראכט א בעדייטענדע סומע, וואס וואלט געקענט אין א גרוי-סער מאס דינען אלס דריינגענדע הילפס-אקציע פאר די נויטליידענדע.

אבער, אבער צו וועט מיין יעצטי-גער רוף העלפען? די גאנצסטע טעג וועלען עס וויי-זען.

דוד קאניעצפאלער

ציע איז געווען נישט אנשטענדיג.

ווידער משה יצחק ווידער...

אין דער יודישער קהלה איז אנגע-קומען פון דער ווילנער אבטיילונג פון דער יודישער עמיגרציע-געזעלשאפט "יעאס" פאלגענדער ברייף:

צו דער יודישער קהלה אין טשענ-סטאכאוו.

מיר בעטען אייך זיין אזוי פריינד-ליך אויסגעפונען דעם שמש ה' משה יצחק ווידער אין טשענסטאכאוו.

איהם זוכט זייןער א שוואגער פון אמעריקא, וועלכער האט זיך וועגען איהם דערוואוסט פון א צייטונג אין שייכות מיט'ן אדורכפיהרען א גט-פרא-צעדור אין א טשענסטאכאווער תפיסה. אויב אזא איז פעהאן, בעטען מיר אייך זיין אזוי פריינדליך אונז מיט-טיילען, וועלען מיר אייך געבען די ווייטערדע ידיעות.

פאר אייערע בעמיהונגען און ענט-פער, דאנקען מיר אייך פאראיס

מיט אכטונג

(טעמפלעל).

וואס איז דא געשעהן?

אונזערע לעזער געדענקען אפשר, מיט צוויי יאהר האבען מיר געשריבען וועגען א גט, וואס איז פארגעקומען אין דער היגער תפיסה, וואו צווישען די אנדערע כלי-קודש איז אויך געווען דער שמש משה יצחק אייזענשטיין. האט זיך דאמאלס געשריבען צווישען אנדערע פאלגענדער זאך:

נעהמונג. דער ארמענער איז געווען גאנץ ווייט פון אזעלכע געשעפטען און האט ווייניג פערשטאנען אין זיי, האט ער זיך לכתחילה אפגעזאגט פון דעם פלאן און פון דער אונטערנעהמונג. אבער יעקב וואלערע האט אזוי לאנג געארבייט איבער איהם ביז ער האט איהם סוף-כל-סוף איינגערעדט און אי-בערצייגט.

דער גאנצער קאפיטאל פון דער ניי-געגרינדעטער באנק האט אפשר בע-טראפען די טומע פון א פאר טויזענד

גוט ארויס דירעקט פון זיינע מאגאזין-נען אלערארט סחורות און שפיין-אר-טיקלען, שטעלט אויך צו שפיין-פעק-לעך אויף דער טעריטאריע פון ראטען-פערבאנד נאכ'ן איבערווייזען וואלטע פון אויסלאנד. די מאגאזינען פון "טא-רגסין" פועלען אין 220 שטעט פון ראטען-פערבאנד א גרויסען אויסוואהל פון אלערארט סחורות און נעמליך: טעקסטיל, טריקאטאזשען, שיך, וועש און אלע ארטיקלען פון טעגליכען גע-ברויך צו מעסיגע פרייזען. לעצטענס איז ארויסגעגעבען געווארען א נייער פרייז-קוראנט פון "טארגסין" מיט בע-דייטענד נידריגערע פרייזען, וואס ווערט ארויסגעשיקט לויט פערלאנג. אויף א ספעציעלער פאדערונג ווערט אויך ארויסגעשיקט א פולשטענדיגע ליסטע פון די אבטיילונגען פון "טא-רגסין" אין ראטען-פערבאנד, כדי צווי-שטעלען דעם אדרעסאט פראדוקטען און אלערארט סחורות פון די מאגאזין-נען פון "טארגסין", דארף מען איבער-ווייזען די ענטשפערעכענדע סומע אין דאללערען צום "ווינעשטארגבאנק" אין ראטען-פערבאנד, מאסקווא, ניעגלינסקא 12, אויף די קאנטא פון "טארגסין", נומער 75 און אנגעבען דערביי דעם גענויען אדרעס, נאמען און פאמיליע פונם אבענהער, די זאהל און די סומע פון די איבערווייזונגען פאר איין אבענהער איז נישט בערגעניצט. דער "ווינעשטארגבאנק" ערלדיגט דעם אדר-רעסאט די אנווייזונגען אויף "טארג-סין" דורך ספעציעלע באגעס, וואס בעפולמעכטיגען אבצוגעהמען סחורות פון די מאגאזינען פון "טארגסין". אוי-סער דעם קען מען איבערשיקען ווא-לעטע אין ווערט-ברייף דירעקט אויפ'ן אדרעס פון דער "טארגסין" אבטיילונג ביי דער גאטפאנק אין די גאנצסטע שטעט פונם וואוינונגס-אויס פון דעם אדרעסאט, וועמענס אדרעס דארף גע-נוי גענוויזען ווערען.

אויב מען האט געשיקט וואלעט צו פערזאנען, וועלכע וואוינען און שטעט וואו "טארגסין" האט נישט קיין מאגא-זינען, בעקומען צוגעשיקט א מעלדונג, געהאלפען איז א פאקט. דער עולם האט זיך שטארק פער-אינטערעסירט מיט די פערזאמלונגען און מען האט געוועהלט וועמען פאר א סטארשי, וועמען פאר א פאדסטאר-שי און דערווייל האט מען אויף א וויילע פערגעסען אין דעם הארץ-דרי-קעניש. דאס איז מיין מיינונג וועגען דעם מבול פון פערזאמלונגען וואס איז מיט-אמאל פארגעקומען אין אלע צעכען ביי די האנדלערקער.

א שעהנער טהאט.

אויף דער פערזאמלונג פון דער ער-שטער גמילת-חסד קאסע פילסודסקי 31 בין איך געווען.

מילא, ווי אזוי די פערזאמלונג האט אויסגעזעהן איז נישט וויכטיג, א פער-זאמלונג ווי אלע פערזאמלונגען, מיט א פארויצער, מיט א בעריכט, מיט אנגעמען דעם בילאנס, מיט אבסאלו-טאריזם א"וו. דער עיקר אהל גע-וועזן אינטערעסאנט שפעטער, נאך דער פערזאמלונג, ווען די פערזאמלונג האט זיך אוועקגעזעצט, כדי צו בע-טראכטען די ביטעס פון די פעטענטען, וועלכע ווילען א הלואה, א גמילת-חסד.

אין משך פון איין וואך זענען אריי-געפאלען איבער 60 ביטעס, פון וועל-כע איבער 50 האט מען בעשטעטיגט, און מען גיט זיי ארויס די פאר גיל-דען. היות אבער ווי ס'איז נישטא קיין געלד, ווענדעט מען זיך צו עטליכע

אין דער היינטיגער צייט און ביי אוועלכע יודען, וואס זענען נישט קיין נגידים און קאנען דאס פעווייזען, איז עס ווירקליך א גרויסע זאך און דערי-בער בעצייכען איך עס אלס א שעה-נער טהאט.

דאלער. מיט אזא קאפיטאל האט מען זיך נישט געקאנט פיעל צושפרייטען די הענד. ער איז אפער געווען א פעהיגער מענטש, אט דער וואלערע, האט ער געדרעהט און געארבייט, ער האט זיך געשעפלט אין געשעפטליכע פערבינדונגען מיט די באנק - הייזער ראטיילר אין ווען, פאריז, פראנקפורט אס מאין און לאנדאן. ער האט זיך אויך פערבינדען מיט פאליאקאו'ס באנק-קאנטאר אין מאסקווא. (סוף קומט.)

די אלפערבאנדישע פערזאמלונג "טארגסין" אין ראטען-פערבאנד.

אז עס איז אנגעקומען פאר זיי וואל-טע און בעקומען אויך א פרייז-קוראנט. פאדעס בעקומען די דערמאנטע פער-זאנען צוגעשיקט דורך פאסט די ארויס-געפאדערטע סחורה פונם מאגאזין וואס געפינט זיך אין דער גאנצסטער שטאט. פאר דעם פאקטע קוויטירט מען ערשט דאן, ווען מען קאנטראלירט צי מען האט דערהאלטען די ארויסגעפאדערטע סחורה.

אין זא פאל רעכענט מען פאר אי-בערשיקען א פאקט: ביז 10 קילא א רובל, 20 קילא—1.50 רובל, בעמער-קונג: 1 דאלאר איז 1.94 רובל.

אלע אנווייזונגען פאר "טארגסין" נעהמען אן: באנק גאספאדארסטווא קראיאוונגא, באנק זאכארי, פאזשע-ני באנק קרעטיאוו און באנק או-דוילאוו אין ווארשא, קאפערצאוויע סוחרים - באנק אין פינסק, האנדעלס-באנק אין קאטאוויץ. גלייכצייטיג ווערט געלענדען, אז גענויע פרטים וועגען מלבושים-פאקטען קען מען זיך דער-וויסען אין די פירמעס: ברידער יאג-קאוסקי בראצקא 25 אין ווארשא, "קאנסום" ביי ווידווער, מאנפאקטור לאדו, ראקייסנסקא 54, סאקאל און זילבערפעג, ביאליסטאק, שענקעווי-טשא 44.

וועגען שפיין-פראדוקטען: ברידער פאקילסקי בראצקא 22, ברידער הירש-פעלד מארשאקאווסקא 141, אלע פור-שעס מארשאקאווסקא 113, פאקעטען-ביורא נאוואגראדזקא 36 אין ווארשא, ברידער איגנאטאוויטש, לאדו פיעטר-קאווער 96, דישקין, לאדו פיעטרקא-ווער 8, אבראמסקי, גראדנא, פיאסקא-ווא 9, סענאלאוויטש, דאנציג רעגער-שטיפאס 9.

די דערמאנטע פירמעס שיקען ארויס די פאקטען און א ספעציעלען פאר-זיי אפצאהל. טעלעפאנישע אינפארמא-ציעס קען מען בעקומען לויט נומער 9.06.66 (מאנועיטשע האנדעלס - מיטע קאשיקאווא 4). בריעפליך ענטפערט מען נאכדעם ווי מען שיקט אריין פאסט-מארקעס.

פערזאמלונגען פערזאמלונגען-מיטגלי-דער, וועלכע פארגען דערווייל ארויס א פאר הונדערט גילדען, כדי די נאכריס זאלען שוין בעקומען די נוי-טיגע צו זייער האנדעל סומען.

דוכט זיך א שעהנער טהאט, וועל איך אייך דערזעהלען נאך א שעה'ן טהאט טאקי פון דיוועלבע טערוואל-טונגס-מיטגלידער.

איינער פון די מיטגלידער האו זיך ארויסגעכאפט מיט א ווארט, אז דער חודש איז פראקלאמירט געווארען אלס א חודש-אקציע פאר די גמילת חסדים קאסעס און היות ווי מיר האבען גאר-נישט געטון פאר דער דאזיגער אק-ציע און קיין בלימעל-טעג און חנוכה-אווענדען ארדענען זיי נישט איין, זאל דעריבער יעדער עפיש שפענדען און איך, וועלכער בין צופעליג געווען אויף דער זיצונג האב ארויסגענומען דאס גאנצ-ביכעל און זיך געמאכט פערצי-כענען און שטעלט איין פאר, אז די דאזיגע יודען, וועלכע אפפערען מיה און צייט פאר די דאזיגע אומגליקליכע יודען האבען ארויסגענומען שעהנע סו-מעס און עס אוועקגעגעבען פאר דער גמ"ח קאסע.

אין דער היינטיגער צייט און ביי אוועלכע יודען, וואס זענען נישט קיין נגידים און קאנען דאס פעווייזען, איז עס ווירקליך א גרויסע זאך און דערי-בער בעצייכען איך עס אלס א שעה-נער טהאט.

לויטן.

נאך די אפיציעלע טייל טען אונטער די קלאַנגען פון ערשטער אַרבעטער
מלח א רייכער ארטיסטער פראגראם.
געהערט 9 אידענע.

די שילדער וועלכע שטעלן ביי די יודישע גימנאזיעס אירענע אידן
מארגען שבת, ד. 4 פעברואר אין זאל, "ווארט" קאסעראדע 13 №

זיצער ווייניגס = אזער

די בייזערליכקייטען אין די שוהלען פון רעם נאמענס-טאג פון מלוכה-פרעזירענט.

מיטוואך, דעם 1 פעברואר איז געווען זען דער נאמענס-טאג פון מלוכה-פרע-זירענט פראג. אינגאנצן מאַשטישציק. אין צוזאמענהאנג מיט דעם זענען פארגעקומען האלב 12 א זיגער אין די היגע שוהלען פייערליכע תפילות לכבוד דעם פרעזירענט.

אין דער שטאדט-שוהל האבען זיך פערזאנלעך דער טשענסטאכאָווער רב ר' נחום אש, דער רעפערענט פאר יודישע ענינים אין דער שטאָרסטווע ה' ניוויאדאמסקי, דער קהלה-פּרעזעס ה' י. ראָזענבערג און אנדערע איינגע-לאַדענע געסט, ווי אויך די שילדער און שילדערעס פון ד"ר אקסער'ס גימנאזיום מיט זייער פאָהן, די שילדער פון דער האנדווערקער-שולע מיט'ן פאָהן א. א. די ענטשפּרעכענע קאָפיטלעך תהלים האט געזונגען דער חזן פון דער שטאָדט-שוהל ה' באדאש, נאך וואס הרב אש האט געזאָגט א ספעציעלע תפילה און דער חזן האט געמאכט מיט שבר'ס לכבוד דעם מלוכה-פרעזיר-ענט פראג. אינגאנצן מאַשטישציק און

די תפילות האט אָפּגעריכט דער אָפּערקאָנטאָר ה' פישעל. נאך דעם האט געהאַלטען א רעדע מעניני דינאמ דער פרעזירענט ד"ר הירשבערג און נאָכ'ן אָפּזינגען דורך די שילדער דעם פילי-שען הימן איז זיך דער עולם פונגא-דערגעשטאנען.

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער גמילת - חסד - קאסע, פילסודסקי 31.

פערזאנגענעס זונטאג איז אין אייגע-נעם לאַקאַ פאָרגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער גמילת-חסד-קאסע, פילסודסקי 31. די פערזאמלונג עפענט ה' 3. סוויקא, אלס פאָרזיצער פון דער פערזאמלונג ווערט אויסגעוועהלט ה' שמואל פראַנק, וועלכער פערבשט אלס בייזיצענדע די ה': ראַזינגאוויטש און גאלסטער, אלס סעקרעטאר - ה' פראַסקוואַוסקי. ה' פראַסקוואַוסקי לעזט דעם בילאנס, וועלכער בעטרעפט די סומע פון 11.146.17 זל.

אין דער דיסקוסיע נעמען אנטהיל די ה' טשענסטאכאָווסקי, גאָסטער, סוויקא, פראַנקאוויטש, מיטגעקוויטש, פישמאָן, שוואַטלע, סילמאן, פראַסקוואַוסקי און אנדערע. אין רעזולטאט ווערט דער בילאנס אָנגענומען און עס ווערט אויסגעדרוקט אבסאָלוצטאָריום און אנערקענונג דער פערזאמלונג. עס ווערט אויך אָנגענומען דער בודזשעט אויפ'ן קינסטיגען יאָהר אין דער סומע פון 3000 זל. הכנסה און 2725 זל. הוצאות.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון דער, געגענויטיגער פערזיכע-רונגס-געזעלשאפט.

אונטער דעם אויפגענדערמאנטען קע-פיל האט זיך די וואך בעוויזען א מעלדונג אין "היינט" מיט פאָלגענדען אינהאלט:

"ד' געגענויטיגע פערזיכערונגס-גע-זעלשאפט אין ווארשא (מיאדאָווא 8

צו דער יוד. בעפעלקערונג אין טשענסטאכאָווי!

אויף דער היגער גערטנער - פערמע געפונט זיך א צאָהל פון 70-80 חלוצים, וועלכע מאכען דורך די המשרהצוגרייטונג פאר א"י.

פון דער צאָהל מענשען קען די פערמע אויסהאַלטען נאָר ביז 15 חלוצים. דער אפּריגער טייל האָט יענעם יאָהר בעקומען אַרבייט אין די היגע יודי-שע פאַבריקען, וועלכע האָבען אונז געגעבן די מוגליכקייטען דורכצומאָכען די הכשרה און מאטעריעל זיך אויסצוהאַלטען.

א"י ביים היינטיגען טאָג פאָדערט נייע חלוצישע כוחות, וועלכע זאָלען קומען בויען דאָס לאַנד, עס פאָדערען זיך דוקא מענשען צוגעגרייטע, פרא-דוקטיווע, די חלוצישע בעוועגונג האָט זיך געשטעלט פאַר א אויפגאַבע פרא-דוקטיווערען די יודישע מאַסען, און אויך מיר מוזען דאָסלע דורכמאַכען דאָ אין טשענסטאכאָווי. עס פאָדערט זיך אַבער די הילף פון דער יודישער בע-פעלקערונג אין דער שטאָדט, וועלכע זאָל אונז פערזאָרגען מיט אַרבייט-פלעצער, די מאַטעריעלע לאַגע ביי אונז איז א שלעכטע, א גרויסע אַרבייט-לאַזיקייט אין א צאָהל פון 50 מענשען. דאָך וועלען מיר נישט נאכטאן זיין אָפּזוטערעטען פון אונזער ציעל.

מיר זאָמען נייע ארבייט-פלעצער פאר אונז, און ביי א בעסערער מא-טעריעלער לאַגע וועלען מיר אויך קענען פערברייטערען די ווירטשאפט, וועל-כע דאָרף אין דער נאָהנטער צייט צוגרייטען נייע קאָדערען חלוצים, וועל-כע זאָלען זיך לערנען גערטנעריי.

זאָל די טשענסטאכאָווער יודישע בעפעלקערונג בעווייזען, אז זי איז נישט אָפּגעשטאנען פון די יודישע איינוואוינער פון אנדערע געגענדען פון פוילען, וועלכע האָבען א סך אויפגעטוהן פאר דער פראָדוקטיווערען פון די יונגע יודישע פּיאָנערען מיט דעם וואס יעדער יוד האָט בעזאָרגט די חלוצים מיט אַרבייט-פלאַץ. מיר נעמען אַן אַלע אַרבייטען אין פאַבריקען, טאַג-אַרבייט, פרויוואַט-הויז-אַרבייט, פאָאָווע אַרבייט, ווי דרוקער, מאָנטע-רען, סטאַלער, שניידער, שטריקער, שלאָסער, בלעכער א. א. וו. אויך לע-ציעס אין די ראהמען פון 8 קלאַסען גימנאזיע מיט העברעאיש, פויליש, דייטש. ווענדען זיך אין רעדאקציע און אויך ביי ה' אבראמאָוויטש אַלעס 4.

מיט חלוציש'ן גרוס
די פערזאמלונג פון הכשרה-פונקט אין טשענסטאכאָווי.

קומט פאַר אין זאָל פון דער היגענער ציוניסטיש-רעוויזאָניסטישער אָרגאַניזא-ציע (אַלע קאָשטשושקי 16) א רעפ-ראַט פון דעם בעקאנטען היגענער ציו-ניסטישען עסקן, פרעזעס פון רעוויזא-ניסטישען פערבאָנד אין טשענסטאכאָווי און טאַלענטפולען רעדנער אליה איצ-קאוויטש א. ד. ט. "צעהן יאָהר נאך מאַס נאָרוויס טויט".

עס איז מעהר ווי זיכער אַז דער רעפּראַט וועט צוציהען א גרויסען עולם.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון די לעזער פון, טשענסטאכאָווער צייטונג

די בעוואוסטע, אין אונזער שטאָדט לאַנגהיינער פירמא פ. פראַפּאָרט, אַלעס 8 (גאָלאַנטעריע און שיי-געשעפט) גיט א 10 פראָצענטע הנחה פאר אונז-רע לעזער, וועלכע וועלען ביים קויפּען פאַרשטעלען א קופּאָן פון "טשענסטא-כאָווער צייטונג".

א חוץ די ביליגע פרייזען פון גאָלאַנט-טעריע און שיי, וועלען אונזערע לעזער געניסען פון א 10-פראָצענטע הנחה - ביז'ן 25 לויט. דער קופּאָן געפינט זיך אינ'ם היי-טיגען נומער.

אַכטונג עלטערן!
אין דער פאָוועשכע שולע 12 № ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען פון קינדער, געבוירען אין יאָהר 1925, אין

Dr. H. FALK
האַלז-נאָז און אויערן-קראַנקהייטען
האַט זיך איבערגעצויגען
II ALEJA 37
I piętro, front, tel. 6-15
נעמט אָן פון 9-11 און פון 5-7.

לען נישט האָבען אַ "שחיטה", ווי מיר האָבען אין זיינער צייט (נישט היינט געדאַפט) געהאַט אַ "דבוק", וועלכער איז אויפגעפיהרט געווארען דורך אַ קאָטאָוויצער פוילישער טרופע. כ'לאב אין אבער עטליכע לטובה. די אַרטיסטען האָבען דוקא יאָ בעווי-זען אַריינצודרינגען אין דעם יודישען לעבען, וואס געהער שוין ביי אונז גופא צום עבר.

בעזונדער האָבען זיך ארויסגערופט פרא. זאָקוויטסקי און ה' אַרבען. דער לעצטער האָט תּוּפּס געווען און איי-געלעבט זיך אין זיין קאָמפּליצירטער ראָל און געשאַפּען אַ קרעאַציע פון הויכער קינסטלערישער מדרגה. ס'איז איהם געלונגען אַהערצוגעבען דעם טראַגישען פראָצעס, וואס קומט ביי אסתר'ן מיט געהערטער עקספּרעסיע. ער האט פיעל מאָל מיטגעריסען די צושיער מיט זיין נעבענדיגער אונזע-האַלפּענקייט און צובראָכענקייט. פּעט ער צעמיהט זיך צו פערנעסען אין אס-תר'ן און שאַקעל'ט זיך אַבער דער גמרא. איבערזאָרזיק, היפל שוחטין ושהחטן כשרה חוץ מחרי, שוטח וקטן ווירקט ער אויף אונז ריהרענד. זעהר גוט אין איהר ראָל איז גע-ווען פרא. זאָקוויטסקי אַלס אסתר. זי האט איהר שווערע ראָל אויסגעפיהרט

טעאטער-נאטיצען.

בעתו, אַז מ'טאָר פשוט נישט זיין הינ-טערשטעליג לבי אַפּדערע יודישע טע-אַטערען.
ס'איז אַ גרויסער שאָד און אַ פער-לעסט פאַר'ן "אַראַט", אַז אַזאַלכע האַרציגע און סופּטעלע אַרטיסטען ווי שומאכער און גאָלדשטיין זאָלען זיך נישט געפינען אין דעם דאָזיגען תּמיד סימפּאָטישען מיניאַטור-טעאַטער, וואס איז, אַב, דאס איינציגע און פויליש (די "באַנדע" איז מעהר גאַסענעמסיג, ווי פּאָלעסטימליך).
מיר מוזען אָבער תּיפּף אונטער-שטרייכען, אַז ס'וואָלט געווען אַנאָנ-רעכט נישט צוצוגעבען, אַז דער "אַר-ראַט" האט טראָץ דעם, אויך געגעבען אונז דאסמאל מאַכען זעלען געלונגע-נע און מיט הומאָר שפּאַרדעלדיגע נו-מען ווי "פּאַציפּיסטען", טעאַטער-די-רעקציע "קאוו-באָס" א. א.; ווי אויך אַז סטרואַנאַש איז ווויטער לעבעדיג, פּעלמאַרביג און חדוה'דיג; אַז ער איז ווויטער גלענצענדיג און זינעט מאַכען לאַנגע און פיל מיט אַרטיסטישער ווער-ווע אין זיינע סקעטשען (אויך די נייע אַרטיסטן ליליאַנאַ מאַכט זעהר אַ גו-טען איינדרוק און מיט איהר סובּטעל-קייט, אויסערליכער שעהנקייט, אנגע-

ה. באלבירסקי.

סענסאציע!

איבערראשענדע נייעס!

היינט פרייטאג רעם ב

אין מארגען שבת ר. 4

9 אָווענר

אין זאל פון האנדוו. - פערבאנד

טרעט אויף דער בעליעפטער ארטיסט

פון לאדער פילהאַרמאניע, ליבלינג פון

טשענסטאכאָווער פובליקום

הירש

באַלבינסקי

צוזאמען מיט'ן בעליפטען פאט-קאמיק

סעם

גאלדבערג.

2 גרויסע קאנצערט-

פאָרשטעלונגען!

(1) די יודישע חתונה.

(2) באַנדיט-דזשענטלמען.

בילעטען ביי דער קאסע.

פֿרײַטאָג

בעקאנטמאכונג

איך מאך בעקאנט דעם געהערטען פובליקום, אז דעם 25 סעפטעמבער האב איך געעפנט אין קעניגסהויטע, רינעק 22 סטאציע פון טראמוואיען און אויטאבוסען אַרעסויראציע

וואו מען בעקומט שמאקהאפטע פרייהשטאנען, ווענער מיטגען איך אונד-ברויט מילכיג און פלישיג.

די קינד ווערט געפיהרט דורך א פאכמענישען קראקאווער קאכער, דעריבער גא-ראטיר איך פאר שמאקהאפטע און נארהאפטע שניידען.

מיך פערקויף אין ענצעל אלערליי ווארשטען צו די ביליגסטע פרייזען.

ספעציעל זונטאג יודישע וועמפלעך און ווענער ווערשטעלעך מיט קארטאפער-סאלאט.

איך עמפעלע דעם געהערטען פובליקום מיין לאקאל אין איך בין זיכער, אז דער האט דעם פענלעך מיין געשעפט אין מאָל, בלייבט מיין שטענדיגער קונה.

מיט אסטונג **ה. בענצלעוויטש, הרול-הוסא.**

WIELKA WYSPRZEDAŻ INWENTARZOWA

OBUWIA i GALANTERJI
od 25 stycznia do 25 lutego 1933 r.

WE FIRMIE

F. PRAPORT, Aleja № 8

Oto dla przykładu kilka cen:

Obuwie męskie bronz, i czarne gwarant. dobroci	Zł. 8,85	12,95	14,85
damskie gamz. i lak.	„ 10,85	14,85	
dziecinne i chłopięce	„ 5,85	8,85	
Koszule zefirowe	„ 5,90		
Krawaty najnowszych deseni	„ 1,25	1,75	2,50
„ czysto-jedwabne	„ 3,50		

Czytelnikom „CZENSTOCHOWER CAJTUNG” jeszcze z cen wyprzedazowych bielizny, krawatów i galanterji Kasa firmy F. Praport wypłaci gotówką 10 proc. rabatu od zakupionych towarów za okazaniem niniejszego kuponu.

Kupon

Kasa firmy F. Praport, Aleja 8
wypłaci gotówką 10% rabatu.
Wyciąć!
Ważny do 25 lutego 1933 r.

Wszechzwiązkowe Zjednoczenie „Torgsin” Przekazy pieniężne do ZSRR.

Wszyscy mogą teraz przekazywać pieniądze swym krewnym i zamieszkałym w ZSRR, celem otrzymywania towarów z magazynów „Torgsinu”. Przekazywać można pieniądze w nieograniczonej ilości i wszystkim bez wyjątku osobom Odbiorca przekazu może według swego upodobania zaopatrywać się w towary wszystkiego gatunku po cenach b. przystępnych. Przekazy na „Torgsin” przyjmują najpoważniejsze banki w Polsce. Informacji o sobie, telefonicznie lub piśmiennie po otrzymaniu znaczka pocztowego udziela Przedstawicielstwo Handlowe ZSRR. Warszawa, Koszykowa 4 tel. 9-06-66.

פילם, וועלכער האט געשלאגען דעם רעקארד אין די גרויסע הויפט שטעט.

POD FAŁSZYWĄ FLAGĄ

איבער'ן פאגראם: IGLOO

פילם פון דעם עסקימאסען מיט די ערקלערונגען אין דער פילישער שפראך.

איבער פון די בעריהמטעסטע פילמען פונ'ם סעזאן.

PIEKŁO UPADŁEJ KOBIECY

(POŻADANA)

מיט דאָרטע מאקעל, וויקטאר מארקאני, דושאן וורעי, איזאן סימפסאן.
אויסער דעם: פאראמאונט'ס קלאנג-וואָר.

גרויסער דאָפּעלטער פראָגראַם

KRWAWE PERŁY OPĘTANA PRZEZ ZMYŚŁY

מיט דושאק טרעוואָר אין ה. מירענדאָרף.

פון דעם דאָזיגען וועט גישט זיין קיין מיטאג-פארשטעלונגען.

דיפלאמירטער בוכהאַלטער פ. לאנדסמאן

נעמט אָן צו פיהרען האנדעלס-ביכער פון אלע קאטעגאריעס איין איינפאכע בוכהאַלטעריע.
צו מעסיגע פרייזען.

גענויע אינפארמאציע י. מ. קוטנער, ווארשאווער 63.

אני עקספערדיענטקע

ווערט געזוכט אין געשעפט

פון פ. פראפאָרט, אלעז 8.

Podziękowanie.

W.P. Dyr. SABIE KAPPAPORTOWEJ, ze Lwowa, Krasickich 8
właścicielce zakładu ortopedycznego, specjalistce dla przepuklin, która
przyjmuje w Częstochowie, w Hotelu Kaliskim, wyrażam z głębi serca ser-
deczne podziękowanie za trafne i celowe założenie mi opaski brzusznej na
przepuklinę pepkową jej własnej metody. Od chwili założenia mi opaski po-
zbyłam się dolegliwości i zabezpieczona zostałam przed możliwością przepu-
kliny. Czuję się b. dobrze i jestem zupełnie zdrowa, za co składam niniejszem
tej wielkiej mistrzyni „Bóg Zapłać”.

Róża Grundman, Stary Rynek 8

skład zelaza.

טאכאוו א. ד. ט. „וואס איז ציוניזם-
רעוויזאָניזם?” נאָך דעם רעפערעט איז
ביי אונז געגרינדעט געווארען א רעווי-
זאָניסטישע אָרגאניזאציע ברית הצה”ר
אין דער שפיץ פון וועלכער עס האט
זיך געשטעלט דער בעקאנטער היגער
עסקן און כלל-טהווער ה' יאקובאוויטש
און מיט דער ארבייט פון סניף פיה-
רען אָן די ה”ה אלטמאן און גילארינט.
א היגער.

היגען געוועלשאפטליכען לעבען.

נאָך דעם ארטיסטישען טייל וועט
פאָרקומען א באַל מיט פיעל אַטראַק-
ציעס און סיוורירען.

Kino „Atlantic”

גרויסער דאָפּעלטער פראָגראַם!

פאָלא נעגרי אין וואלאס בערי אין
דעם מעכטיגן טייל

MIŁOSTKI AKTORKI

— און —

Riff i Raff jako dedektywi.

קרוסלעך פון 30 גר.

אָנפאנג 5 נאכמ., שבת 4 נאכמ.

„Grand-Kino”

קאָשטשוישקי גאס.

לעצטער סעזאן 9.40 און.

Teatr „COŁON”

אלעז 27.

לעצטער סעזאן 10 אונדער.

ערשטער מוסטערהאַפּטער

קלאנג-קינא

Nowości

לעצטער סעזאן 9-30 אונדער.

ה”ה אין ווייטערע טעג.

רינג-קייט לטובת דעם קרן העליה ביים בית”ר.

ס. ניעמיראווסקי גיט 25 זל. און
רופט ארויס דיר. ו. מארקאוויטש, דיר.
זיגמאן, דיר. זיגמאן גנאשין.
אביגדור לעבנשטער גיט 5 זל. און
רופט ארויס די ה”ה פרץ לאסקער, מא-
ניא לאסקער, מאטעק ווייסבערג, משה
אימיר, יעקב קאלין, נח שידלאווסקי
אמסטוב.

ש. קראק 2 זל. און רופט ו. בראמ-
בערג, ו. לאנדא, ר. דראַזשדזשיק,
ברידער עפשטיין, ר. גאָטינערובנא, ל.
קאָפּינסקי.
ריינהערץ 2 זל. און רופט מ. שוואר-
צבוים.
גאָסטינסקי 2 זל. און רופט מ. גלא-
טער, ר. לעוויט, מ. פייערמאן.
יאניאק 1 זל. און רופט א. גראס-
בערג, ל. ניימאן, ס. ליפשיץ.
שטיינהארט 1 זל. און רופט נ. זלא-
טניק, ל. שלעזינגער, יעקב האַפּמאן,
גוטא גערשענאוויטש, אריה פאָגעל
ערליך 1 זל. רופט ישראל טיבערג,
דוד קאָזאק, י. אַרבאך.

א גרויסער יודישער קאָנצערט

אין טענסטאכאוו וויללען צוויי יו-
דישע ארטיסטען, וועלכע זענען דעם
היגען פובליקום גוט בעקאנט: הירשל
באָבירסקי, וועלכער איז געווען דער
לייפלינג פון טענסטאכאווער פובלי-
קום בעת ווינע אויפטרעטען זיינער
צייט אין היגען יודישען טעאטער, ווי
אויך סעס גאָלדבערג, וועלכער האט
געהאט גרויס ערפאלג בעת ווינע אויפ-
טרעטען אין אונזער שטאט.
די דאָזיגע צוויי יודישע ארטיסטען
גיבען א גרויסען קאָנצערט אין וואל
פון האנדווערקער-פערבאנד, אלעז 12
היינט פרייטאג און מאָרגען שבת האלב
9 אונדער.

א דאָנסינג אין „ווארטא”

זונטאג, דעם 5 לויט 5 נאכמיטאג
אין אייגענעם לאָקאל (נעווי. טעאטער
ראָמאנאָוואַשטי) קומט פאר א „פייף
קאָלעק”
די פערזאָנלעכע פון „ווארטא” ווע-
נען שטענדיג געלונגענע און האַפּענט-
ליך וועט זיך איך זונטאג דער עולם
גיט אַמווירען.

די פערזאָנלעכע וועט דויערן ביז 10.

Jaż wkrótce nowe komplety
dla początkujących

i zaawansowanych

angielski

francuski

niemiecki

opłata od 10 zł. mies. (3 lekcje
tyg.) Kancelarja czynna co
dziennie od 16—19

Kier. kursów

LEON WAJNSZTOK

abs. Uniw. Parysk.

א גרויסער רעווי-באַל.

דער פראַיעקטירטער באַל פאר די
פרץ פאָלקס-שולען קומט פאר שבת,
דעם 11 סעפטעמבער אין וואל פון דער
„ווארטע” (פריהער ראָמאנאָוואַשטי-
טעאטער).

דער באַל וועט זיך עפענען מיט א
גרויסער רעווי, וואס ווערט ספעציעל
צוגעגרייט דורכ’ן דראַמאטישען קרייז
ביים „טאָו”. דער פראָגראַם פון דער
רעווי ענטהאַלט פיעל הומאָר און סא-
טירע און איז באזירט אויף טעמעס פון

פון דער פראַווינץ.

פזשיראָוו.

מוצאי-שבת, דעם 28 פזירגען חודש

האט ביי אונז אין שטאט געהאלטען

א רעפערעט ה' בראטמאן פון טשענס.